

КЫРАЛШЫ

(ПАХАРЬ — двуязычная газета на горно-марийском языке).

Циклн Кантком дон
Кантисполкомын к к
арнаш газетнш.
А К Ш Б 5 коп.

1926 ин
Апрэлын
1-шы

А К Ш Б:
Ик тблвәш . . . 10 к.
Ик изш . . . 1 тәнгә
Адресш: Цик хала
(Козмодемьянск)
„Кыралшы“ газет
Рәдакциян.

Пытариш майэш „КЫРАЛШЫМ“ тыжэмыш шоктымаш!

ГАЗЕТНӘ ШАРЛЫЖЫ

Имәшты, андыли пәлшәйрәк әдәмжы шукыжок попат бльй: малын вара марла газетым ак лйкәп? манйт; малын вара цәрлә-марй йылмй дон вәлә газетым, журналым, кныгә-вләм пәдәтләт, кырык марла лйдаш нымат укә? манйт бльй. Тышак мам кәләсәймәлә? „Окса укә“ манмәйла бльй.

Кнәйтат төвә, имәшшй йактә погынйш материял гыц наснажок тыпографият лишнок йлнәжй, шукыжымок пәдәт-лән ана кәрд.

Пәдәтлән спташ лйәшәт, кныгәжым, газетшым шарән мйш-таш кәләш, изиш окса пәдйргәтйм тәрвәтйләш кәләш.

1919-20 и кытлашты Исполком-влә молй газет лйкташ, кныгә лйкташ оксам пуат бльй. Кнәйт төвә имәшты Мос-коашты ләкшй кырык-марй кныгә-вләмәт сйлән ак кәрдәп. Окса укә Бүджет пинидй.

Төвә йндә Обисполком кырык-марйлан „Кыралшы“ газет лйкташ изиш оксам пуән. Кнәйт шукыжы—тау вәлә Обис-полкомлан лижй!“ манйтат өчә йадбг. газетнә кок арнаш-ты вәлә ләктән миәш, шырәнрәк лйкташ акли гыца? манйт Кнәйтжы өчә—„малын вара сирймйнә газетш ак ләк? манйт.

Төвә йндә, ләдшй сирйшй тәг-влә, йшкә докына миән шонна.

Газет лйкмашын кәрәлжым пәләнә гынь, газет ләдшйлан пурйм шанәнә гынь, мәләннә өчә ик кого пәшәм йштәш кәләш.

Кәрәк магань газетат, журналат ләктәш-ләктәшәт, сирйк-тышй, ләдшй шукй агыл гынь, ләктәш пйрахән колта. Га-зет лйкмй пәшә, журнал лйкмй пәшә камака олтым пәшә гань: олтән шалгәт кынь, пум йәмдйлән миәт кынь, —камака йажон, сотын цулгә ййла, нәрәлтән колтәт кынь, йөрәнәт кәә.

Газет ләдшй-влә, сәлькор-влә, халык тымдйшй-влә, тымән-шй-влә, йндә анчәдок мам йштймәлә, „Кыралшынам“ кыцә шарймәлә! Марй-влә, тблдам идә йөртй!

С. Эпин.

У Ж Ы Н Ә

„Кыралшым“ йшкә оксаэм дон йбнш-Парнынгаш марй-вләлән лә-дәшйшты колтыктәм Тәнгә йштәш И. И. Рудаковым, Л. Й. Мәндяро-вым, А. А. Смирновым, Ф. Д. Дани-ловым, Ф. П. Ивановым, Ф. И. Оси-повым, А. П. Тульяновым ұжәм.
Аньисимов.

„Кыралшым“ мйнь Кожланьгы-рш Тәрәдә Иванлан пәл изш колтыктәм Тәнгә йштәш Великано-вым К. А., Ширайевым С. С. (кант-комбшты), Сильвестров тон Тада-сәйевым А. К. (обкомбшты), Вас-кинш В. (Йоласал 7-ләткй), Си-дучым С. И. (Йурнй канткомбш-ты) ұжәм.
Вәсәлов.

„Кыралшым“ мйнь 5 тблвәш Кок-шамар сәльсоветлән колтыктәм Тәнгә йштәш Осиповым Ф. П. (Кокшамар II ст. ш. вуйлатбшй) Никитыным П. Ф. (пәдтәхныкумбшты) ұжәм.
Ишпайкин.

„Кыралшым“ мйнь Нырәд йдб-рәмәш погынймашлан ик изш кол-тыктәм Тәнгә йштәш Мартышә-вам Х. С. (жәнотдәл), Никитынам. (канткомбшты), Эшкынйным А. Ф. (канткомбшты), Сидушкынш С. А. (Эмансола тәм.), Тыхомировым Ф. В. (Йоласал 7-ләткй), Стәпановам (К. Пистәрлә район тәм.) Пәтровоам В. (Пәртнәйрбшты тәм.) ұжәм.
Эпин.

Марын тәхныкумбшты тымән-шй-влә

Мартын 6-шй кәчын тәх-ныкумбшты тымәншй-влә, тымдйшйжәт мә докына, Ар-дәшкй толйныт бльй.

Толмбшты вадәш пйтари сола мйчкй музйкй дон (ду-ховой оркәстр) каштәвй. Вара, йбдйм нардомбштына кондәрт-йм мйрәвй—марй мйрй-вләм, руш мйрймат мйрәвй, марла дәкламацим йштәвй.

Тыләц пасна тымдйшй-влә С. Г. Эпин, А. Ф. Эшкынш, С. И. Аньисимов, Л. К. Гур-йанова дә Адвокатов мар-лаат, рушлаат доклад-вләм йш-тәвй. Эпин дон Гурйанова ма-рй ййлмйм школш моло пйр-тймй гишән, Эшкынш, Аньи-симов, Адвокатов Маробласть пачылтмй дә йдйрәмәш кәчй гишән попәвй.

Ардә Нардомш марйжы, рушйжы пәш шукын погынә-ныт, утларакшй йдйрәмәш-влә толйныт. Колбшташат йажон колбштәвй, вәс кәнәкәт толәц шүдәвй, пәш кого таум кәлә-сәвй.
Парменов.

ЭРТЫШ КОК АРН БӘШТЫ

ВЭСКИДЫШТЫ МАМ БЫШТАТ.

Эртыш номбрышты сирәннә бльй: буржуаи сәндәлбәйш-ты пурок агыл. Тидым эртыш кок арна өчә утларак пәлдйртә.

Кнәйт шукй Китай гишән сирәт. Китайышты 425 мй-лион әдәм ййлшйжй. Манман гыц ныл пачаш шукй. Хрә-сәншйшты 300 мйлион әдәм Мйләндй 5-6 әдәмәш 1 сәтынә нәрык вәлә вазәш. Хрәсән бльмәп тышты пйш нәлй.

иөндәрым пәшә (промыш.) шарлә йлнәжй, амәрикын, англи, йапонш буржуаи (пайан ййх) кидышты вәлә йләш. Мйләндй пәркә тышты шукй, колташат вәр улы. Тидын дон вәскид буржуазилән Китай тотй лаштыл йләш. Хрәсән-лән нйр вәр ак ситәт, нйным фабрик-завод-вләш-ты пйш шулдәш тәрләт. Китайышты ик кытла пәшәдәржй 25-30 к. кәчәш йләш, йдйрәмәшын 2 к. йрвәзй-влән 16 к. Капиталист-вләжй оксаөшшты 100% паригым нәлйт.

Шукәрдшән пәшәзй дә хрәсән-влә пәләш тынәлйныт—вәскид пайн-вләм, вара йшкымын пайан ййхым поктыл кол-тән вәлә пурй йлмәшкй шоәш лйәш. Вәскид-влә хоза лин шйндйныт

Төвә: 1) вәскид әдәм мам гыньәт закон вәштарәш йштә гыньй, Китай суд тидым суйән аккәрд, вәскид суд вәлә кәрдәш.

2) вәскид пайан ййх Китайышты тәрәш нәлмй вәр вләм (концәсим) урдәт. Йштй цилә кычк хоза кидышты, хоза войскамат концәсишты погән кәрдәш. Китай әдәм-влә тыш-ты йшкә тышманштымат кычәл ак кәрдәп.

3) Шукыжы, пәркә ләктйшйжй, вәскид вләлән әрым окса түймәшкй кәә. Окса пйрймашым англичән-влә йшкә анчәт (контроль).

Китай кого кугижәншй, вәскид кычк лйвәлнй йләш.

Кнәйт Китай халык пйт вәскид вәштарәш шагалйныт. Цәрнйдәок Китай кыргышты вйрсй шалга. Халык вәрц шал-гышты арми цилә, пәлшәйрәк әдәмжы йшкә ирык вәрц кырә-дәләт өчә кыдйжй Амәрикй, Англи, Йапон окса дон вәс армим йштәнйт, халык арми вәштарәш шагалйныт.

Ик вәрә Китайын арми вулалтышй-влә вәскид карабль-вләм пйрташ цәрәнйт (Таку лйман порт). Тышакәнок вәскид правительствы-влә Китайлән ультиматумым колтәнйт, вйр-сй дон лүдйктәт.

Китай халык төгә йштйм вәштарәш шагалаш йшкә правительствыжй гыц төргә.

Совет првительстват вәскид-влән ультиматум вәштә-рәш йләш. Китай кыньйлыш. Йндә буржуазим сынбйжйлән йнәнәш лйәш.

ВЭСКИД-ВЛӘ ДОН МӘ ЛОШТЫНА ВЙРСЙ ЛИН КӘРДӘШ АЙ АН КӘРД?

Кантонштына ик районшты „вйрсй тйгәлйн“ манмй ләктын. Тәнгә шырән лйәш. Кү манәш-манәшым лйктәш, пә-ләш йасй агыл.

Ти гишән газетшты кыцә кәләсәймә? Буржуаи куги-жәншй колтым әдәмшты шырән погынәт: тәрым сәндәлбә-кышты йштәш цацымбштым анчәктйнәшты. Йужнам пәшә-зй дон хрәсән нинйлән йнәнәәт. Кнәнамжй икышйн лин ак кәрдәпәт, совет сойузбшкй йөрәт.

Тәнгә погынәмбштым „Лига наций“ манйт; марла тидй „Халык ушәм“ лйәш. Шукәрдок агыл погынәмәш Жәнәвй халашты йлән Тыштәкән Англи дон Франци когон иктй вәсй вәштарәш попәнйт. Цилә алталымбшты вйкй ләктй. С.С.С.Р. тиштәт виноват ак манәп.

Амәрикыштыш газет тәнгә сирән:

Погынәмаш кыц толшй-влә, Россй тишты виноват, агыл, манйт. Нинй Россй дон, ай вәс кугижәншй дон вйрсй лишәшләк агыл“ манйт. „Россй тупыньла йштйш кугижән-шй агыл“ манйт „Нымагань кугижәншәт тидын вәштарәш шагалаш ак шанй, манйт. Тәнгә Амәрикй газет сирә.

Мә йшкә төгә кәләсәнә. Вәштарәшнә шагалнәшты гыньәт, кнәйт ак кәрдәп. Буржуаи кугижәншй-вләшты тйр укә: лош-тышты пйрәдәлйт-пәшәзй-влә вәштарәш кырәдәлйт. Хо-за лйкыштат шайкыла кәән.

ХРЭСАНЬ ПАША

Шошым толэш — вольыкылан качкышым йамдылаш кэлэш.

Мары хресань, тынын йасэт, дакынат, төвө вейшты: вольык пукшашэт „кормы“ (качкыш) ак ситы. Лачок тошты шамак ачкыкта: йшвал кудывичышты, вейд стөл вейлы. Имныжы веле шудым ужэш, йшкжалжы тэл гач олымаш пужым пидыртөн эртара. Олым дон намовы гыц пасна нымат лиа ак кэрд.

Төгөжы манман когорак вольыкна намовы машина веле йлэш.

Намовыжат эче йажоок агыл. Йажо намовы йажо качкышан вольык кыц веле лиэш.

Манман йнде ти намовы машинам вэс станытым йштымыл, йажымла, „шбшэр машинашкы“ сарымыла. Намовыжы шушашкыш веле лэктэш.

Манман йшкжална ик ишты 30-40 вейдйра вэрэш, 100-150 вейдйра шбшэрим пужы. тидын дон хресань хозавыкылан палшыман лижы.

Вэс кидышты кызыт тидыкжэвэс шоктөнйт: ик ишты ик йшвал 1000 вейд рэм утла шбшэрим пуа.

Кыце вара шбшэрим шукэмдымла? Пйтарга вольык качкышым йамдылбимыла. Тидым йшкжал вара шбшэрим сарта. Алыкна чыды. Тидын дон вольык качкышым нйршшты йамдылаш кэлэш.

Хресань тын-влэ! Шаналтыда доко — кым пайышты ик пай нйр вейлвэйдэ тэмдэн парышгы такэшок кия, ик и кыт мейч тй нйр гыц нымат ада вэл. Төгөн ан-й-йыран укэвншты ти станын йлбимаш нымаланат ак йары.

Пар нйрэш шудылан вейк дон шбшым удыш кэлэш. Тышак йржам уден ана поснеймантын дудаш укэ — вейкым ийулыш шйрымкы (н. ст) салымыла, вара тышакко парым шагалаш тынгалыт. Тынам кыралмыжы тымдан пар кыралмда вэрэмэнок толэш. Сэтынаэш удат 8 п. вейкым, 4 п. шбшым Ик сэтынашты шудыжы 200 п. нйр лэктэш. Вейкым икыш нйршашт шок сага удыш лиэш Тидым тышты ншммылан шбшым йактэ кодаш лиэш.

Вейкы гыц пасна влэвйрым (му шудым) удыш кэлэш. Ты шуды пиш йажо качкышым пуа, шбшым вэрэш пукшаш йара.

Манман Цик каятонштыва шукы эдем йнде влэвйрым удыш тынгалыныт Ик сэтынашты 200 п. утла лэктэш. Клевэр ншммы земушравльэнышты улэ, кызыток тудэн веле пуат, акшты — кырвэнтэ 44 в.

Клевйрым шошым удыт, лым шбшымкы. Тидын дон йшлэрэк йамдылаш кэлэш. Клевйр дон вейкы, төвө манман нйршшны вейчым хына йлыт.

Цилэ хресаньок шуды-влэм удэн ачкышты. Тынам ижы ти каршкышым, „кормы“ укэм төрлэн кэрдйт Агроном Фирсов.

Нужда марын йлбимашыжы.

Малын вэл марыжы пуждан йлэн, малын со палыдыман аптыртэн, шукыжы йшмылан йнаныман эче аптыртэн, тидын лэеш пон эче йажо-ракынок алталэн кэрдим. Пон вэт со арныа вуй гыц шайыштөн Кого празнык йидэ мары-влэн лэпкэш мазым шйрал пуат, ты мазыжы мары-влэн лэпкэ ван витөн кэа, вуй вимышкок витэ, такы вара ородыш кэн шынцыныт.

Ачыда доко изиш, вуй йырда шаналтыда доко: шукы ганакок төнэ лиалтөн Шуды годым молы, алы тырэдмы годым пйразнык кыны, кэчы пиш йажо, айаран лиэш. Шудым салэн шунейт, конкэн шынцын, ак йдырэн, пйразнык манйт Иргод лэш, йур тынгалэш, кок кэчы, кымыт йурын шында Вара ик арныам такэшок утым йлэн шындыт. Пишок ороды йлына шкэла: кыныам ана лйд, газетым молы ана сирькты, пон шайам веле колбштына. Эх, нужда мары-влэ! Изиш газетымат лйдылдалаш йара йлнэжы, газетымтыжы йамдашжыок ак шанэн, изиш палыманшым келесынышты

Ышкымдан йлбимаштам шаналтыда доко: кыды марыжы кым туша, кыдыжы нйлыт, шудыжы кок вильлан, кок йшкжалан да вец шарыккан пукшаш ак ситы. Магышан ак ситы? Төвө магышан Төнэш кодын шуды укэ, ак шач. Мамын ак шач? Төвө тыгышан. Халык шукы тудэн, вольык шукы, цилэ ташкалтым вэржы шйргыштыжыт сараныштыжыт ак код. Шйргым роэн пйтарат, вейд йлыкышкы цилэ пйндаш валэн кэн, мйланды кукшэш киэн кодын, сөдын дон шудыжат, киндыжыт ак шач. Төвө йнде таланды ачыккэтен пуэм: ала кокла мывалны махань-куп-влэ йльэват, шйргым роэн вальэват, куп-влэ пйташ тынгалыныт.

Шйргым перэгашок кэлэш

Эче шудыгышанок поныман Кызыт манман Тарашныр дачы манашты шуды йштэш лотот ужын веле каштына, шудыжы укэ: кым канна шудышжы арныа, кокты мотапыл каштына.

Удым шудым уден шындыман, махань пользы линэжы. Ма со йшмы гыцшнок веле вейчэнэ. Йнде төнэ, кыце тыотыана-влэ йлөнйт, йлэш акли. Тынам вэт сандыкшят вольа йлэн, шйргыжыт ампычы вуйышты йлэн Сөды мондалтын, угыц йлэш тымэныш кэлэш, камака вейлэц валаш кэлэш, „Кыралшы“ газетым лйдаш кэлэш.

„Колаш сөрышы“

Пйцэмыш кыц сотышкы. Ма, кожламары-влэ Лэнын толмэшы, кызыт йактэ кожэрлэ лопты, пйцэмышты йлэнна

Кызыт кожэрлэм роаш тынгалыныт изиш соты кайэш. Йуксарышты перви йид каньок йлыы. Кызыт газет влэм сирькыташ тынгалэват шйргы йонгы ганьок еоты кайэш.

Төгэ Йуксарышты (ажы йукшы йр йлэн), төгөн газет-влэм сирькыкат: Кыралшым, Крестыански газетым,

Марыски дээрэныам, Комсомольски Правдам, Сам сөбэ агрономым, эче шуки йиш журнал-влэм.

Ти газет-влэм сирькыташ тынгалы годшөн кого мары-влэ, йрвэйт-влэйт лйдаш тынгалэват, изиш совет паша-влэм мого палымыла кайыт.

Тау веле Лэнынын Российыш толыжылан, манман сотыш лйкычжылан. Ышкэ колэч гыныат, курым мейчкок пурьжым ашшшты урдымла. „Кырандаш“

ЙАКШАР САЛТАК.

Манман кызыт йлбимашна цилэ-жок йажошкыла вашталтын да салтак йлбимашат револуци лимыкы вэсы лин. Салтак перви 25 и йактэ служба йлэн, варажы, төвөш тиун война йактэок, 4 и 6 и служэвй.

Кызытшы тылэцат чыдырак. Йалэшкы салтак кызыт 3 и веле служба, флотышты салтак 4 и служба, чонэштэн вашмашты 3 и веле служба. Ымбажыжы салтакэш нйно аш вейок ак шанэн.

Кызытэш салтактэ акли: вэс сандык-влэшты кычыкшат, салтакшат эче пайан-влэ кидышток йлэйт. Манман салтак-влэнэ укэ лимыкы, манман тышакэнок ташкэн шунэшты. Тидын дон кызыт манман салтакым служба нйдыла.

Кызыт салтак служба кэа гыныат, йасым ак уж, йажон йлаа: командир-влэжы нэээр гыц, йшкэ ло гыцнок лэкшы-влэ, ак пйзыртэн, ак шйоп, салгакым йшкэ шымпалышты ганьок тымдат.

Тымэныш годым тымэныат, тымэны пйтарымкы, кыш шанэт, тышкэат: снэктакыль-влэшкы, клуб-влэшкы, кино-влэшкы, кышты ма улэ, цилэ ужат, цилэ палаш тынгалыт. Лйдэн ат мшшты гыны, лйдаш тымдат, изиш мшштэт кыны — ймбажыла тымдат. Салтакэш кэмыкэт йлэлпэт йажо да тонбшэтымат ат шанэ. Совет кычык, йшкыман кычыман, тонбшэтымат анча, ак шыкыла. Амосова

КОММУНЫШ ПЫРТЭН

Критон Йогор вэвш хоза йдыршым, Тарйам нэлэн. Тарйа пиш йажо йдыр йлэн; төгөн йдыр солаштыжыт укэ йлэн. Йогор пиш йшан йрвэвй йлынат веле тидылаш вэвш хоза йдыржым пуа. Йогор йдыр „м нэлэм“ жы, йшымбакы йшкэ ротныа-влэжы докы хыналаш мизн. Ротныа-влэжы „Иры жэра“ манмы колэктывышты йлат йлэн. Тышты Йогор курымжы ныгынамаг ужтымы хыдыр-влэм ужын. Пишыжыок когон трактёрым йаратэн. Трактёрын кыралмыш ужмыжыжы тидын пишок йанжы йылаш тынгалыт. Йогор трактёр доцын акат айырыл, со йадыштэш: „Ныушты, сэтынаш кыралаш кок танаш веле шагалэш?“ манэш. „Ныушты ты трактёр дон кылат шийп, лашашым йанжыташ, вейдым кызыташ, соты тылым чукгыш лиэш?“ манэш.

Говыжы толэшат ужэш: кудывичыштыжы изи худа вейлыжы шалгалта, кавашты дон лужы веле водын, ордыж лужат лэктын кэмблы чучэш, шонгы марыла кахыра. „Эх, йнде төгөн вейкы дон кыце кыралмыла?“ — манын шаналта. Ужыт трактёржы ашшштыш вазэш тэ, пиш корог шанаш тынгалэш.

Ватыжы гыдым ужэшят вэс вейкыла шанаш тынгалэш „Йнде вэс йдыр-ымашым мон вэкат?“, манэш.

Икынык йдым Йогор ваты мужан ваты докы мйат, мангыраш тынгалэш: „Йнде манын йлбимаш пйтыш тама, Йогорам вэс йдыр-ымашым мон, вэкат“, манэш. „Шувэрды агыл эче агроном доцын каргынан кныгым кабыдэват со тидым веле авча, маныжым акат анчал.“ — манэш.

— Лйдэш, — манэш Тарйа.

— Йнде йлбимашэт тынын ху-даш! манэш мужан.

— Ышкэок йнде худажым ужам, — манэш Тарйа.

Мужан ваты коршокэш тамагань шуды-влэм шолташ тынгалэш. Шолтэмыжыжы Тарйалан пуат кэлэс: „Йнде ты шолтымашкы йшкэ вйрэтым пиштыт, марэлан качмашкы ошташ тынал, вара марэт тыныкым веле йараташ тынгалэш“, — манэш мужан ваты.

Йогоржын йшшшты трактёр веле. Кыцэла у йлбимашым йштшшаш вара, тидым веле шана; тиды йшкэ йдыржы йшаврак, толкырак мары-влэм погон да йдыт — кэчэт нйнылаш йшкэ „Иры жэра“ колэктывышты ужмыжым, агроном пумыкыгышты лйдмыжым шайыштэш.

Йогор со колэктывым йштэныжы, машина-влэм нйдыжы. Колэктывы гыц пасна трактёрым вейчымаш ак пуап, Мары влэжы колэктывым йнэжы йштэш.

„Ышкэ хозайствыштэт, хыты худа изи гыныат со хоза йлат, манйт. Ышкэ хозайствыштэм кынам шанэм, тынам пашам йштэм, кынам шанэм тынам канэм. Колэктывышты йшкэ хоза ат ли, йал йштым годым йшты, ат йшты гыны ордыжыжы кара“, манйт.

Йогорын йш кыц ныгыцэйт колэктывак ак лэк, омыныштат тидым веле ужэш.

Кок тылэжы мары-влэ дон понэнт нйэрэт лин, Шыжы вэч ижы луткок тома хоза погынэват „Комун корны“ манмы колэктывым йштэвй. Ик канэк шбшым, йажо айаран кэчын, Йогорын кудычышкы трактёр

тыр цужытэ веле шактэн төвэ пйрыш.

Мужанватын шолтэн пумыжы ныгышаканат йарыде: Йогор со йштэ да лэцэш, вейлыжы дон поналташат пишок ак йарыт. Тэлым кым тылэжы трактёр курейшты халашты тымэнын Курейш лэмыкы шукат гонбжы йлэде, эче халашкы мйланды паша док вэн, йшкэ тонбш пашыжыман мондэн.

Шошым колэктывыштыш мары-влэ нйршшкы трактёр дон кыралаш лэктывыт. Ужыт, паша йажон ашнаат попат: — „Кыце вара, погашат икварэш погэна?“ — Икварэш йлат, кыце, икварэш кэлэш.

Шудымат икварэшок салэнэйт, йдырэнэйт, киндымат икварэш тырэдныт, шывтэныт. Йогорлан шудылаштыт вэрэмэжы укэ йлы: окса пйртыман тон шавыманшым сира, пашам цилэлаш пуа, йшкэок трактёр дон кыдалыштэш!

Ик вадгы Йогор кныгым лйдмыжы годым, ватыжы тэгэ кэлэс: „Йнде мйланэм тыны донэт ойхым ужаш ситэ, атыам толыжы мйаш шудыш“, манэш.

— „Ай ородыш кэнат?“ манэш Йогор.

— Тыны йшкэ ородыш кэнатыш. Маны цилэ палэм вэт; халашкы вэс йдыр-ымаш токы кашат, коммунным лыктынат.

Коммунышты пйрахат атыам докы йлэш кэна. Агыт кыны, „айырым“ манэш.

Пиш когон йангылышты Йогор кужын шудылаштыт.

— Ну, машина, манйт мары-влэ, сусун йдырлэт.

Кылатэ шин пйтарымкы, пйрдым икварэш оптэныт. „Йнде кышты манын пйрды, кышты тынын — кычылок“.

— Мары-влэ! Йнде ма коммуны ливыш. Йогор манман алталыш. Йогор, маны ам уж гыце? Куд нйршым йштэтыш, йнде манын йшкэ ашшшмат укэ гыце? Ма төгэ йлэш ана шаны“ манэш ик шонгы мары.

— Йнде ана айырыл! — манын колтыш Ондыри.

Пэтыр эче попа: Йогорын рошотым колбнда вара? манэш.

- Колына!
- Налогым гүлэнна?
- Гүлэннаш, йа.
- Киндым тэгэ вейжалэнна?
- Вейжалэннаш
- У кинды йактэ качкашна водэш?

Кодэшш, манйт молы мары-влэ — Ыныэ тиданэт вара, тыотыа ма кэлэш? Имэшты йныкэат-влэ халашты кычэн каштыт йлы, төвэ төвэ иаткыжым тымэныш колташ сбрэт, кинды ситэ манат. Маны ты тыотыалан йшкэ пайжым айыран пуаш шудэм Кыце шана, йлыжы! манэш Пэтыр.

„Маны тынэ шым погы вэт“. Укэ, маны ам нэл, манэш тыотыа. Мары-влэ тышак „логы-логы-логы“ ваштыл колтат.

Төгэ Йогор тынгалы „коммун паша“ шарыш тынгалы. Шукы ты лишныш мары-влэм тымдэн.

Йужнажы веле йшэшты вадэш моло шынцалмаштыжы Йогор изиш ойхыралэш: ватыжы кэмим ак ойхыры, ватыжы марын нуждам палыдымым ойхыралэш.

Йактын Пэтыр.

МАРЫ ЙЫЛМЫ

Кок йылмы гыц ик йылмым бш-тым гишан.

„Кыралшы“ газетин 5-ши номб-рейштыжы Аги—алык мары дон кы-рык мары йылмым иктым бштым гишан сирен. Иктым бштыштыжы тиди кок корныманчыктен Ик кор-ныжым „Кырык мары педтэхник-кумбшты тымөншы йрвэзи-влэ монйт,“—манэш; вэсйжым Аги бшкэ анчыкта: кок мары газетым, „Кы-ралшы“ дон „Йошкар кэчэм“ кок монгыршкат ийт шарышаш, манэш. Пкитариш корныжы гишан мбнь ивиш поналтынам.

Ти корным мбнь йаралэш ам пиш-ты. Агизы тэнгэ поа. Вуйтэ—тэх-ныкумбштыш йрвэзи-влэ мбнман мары лошты, сола йбдэ кашмбш-ты годым, алык мары йылмы дон понанитат, пиш бштыленит манйт. Тиди такэш шайа вэлэ. Мбнь бш-кэ тэхныкумбштыш алык мары йрвэзи-влэн солашты попыбштыш колбнам.

Нини, шартал годым, сола-влэ йб-дэ кодэрт тон ваштэв. Мырымбш-тымат, попыбштышмат колбым—ман-

ман солашкат мбнйт бльы.

Ик алык мары йрвэзи попы-мым мбнман сола мары-влэ бштыл-вы—лачок. Тиди пэл шайажымок кырык мары йылмы дон попыш. Вэсйжы ирсы алык мары йылмы до-нок попышат—иктат бш бштылэп; вэс пачаш, мбнман йылмы дон вэлэ-сэн пуаш вэрэштэ. Сэдэн дон ти корным мбнь йажоэш гм лбк.

Кырык мары тэхныкумбштыш алык мары йрвэзи-влэ тымөншты дон кок йылмы йарлэн кэнт.

Тевэ тидижы мблам пиш йажо корныла чучэш. Мбнь шанымаштэм, Царля Педтэхныкумбштыш мбнман марым колташ, кырык мары Педтэх-ныкумбштыш алык марым кандаш кэлэш.

Тбнм вара кок йылмы йарлэн к р-дэш.

Тидым мбнны бльэ додемок пэ-лэм: мбннат Царлашты тымөнштына-мат, алык мары йылмым йажон пэ-лэм Керек кунат вэс халык лошты бштылалымбны, йылмыштат иктым сарвэн кэрдэш.

В. Йарускина.

ПИОНЬЭР МЫРЫ

М и т ь у .

Митун укэ атыжят, жазыблэш аважат.

Сэдэн донь Митуна

Кычөн каштэш, магырэн

Тупөн сакэ мешакшым,

Кидэш нэлэш павдыжым!

Пөртэн йбдэ ашкэдэш,

Окна йбдэ сөвалэш.

Шукы тэнгэ йасыланэн,

Миту кашты орланэн.

Блэн-блэн тбдымат

Анчал колтыш кэчбжят.

Кычөн каштыш Митуна,

Каштын-каштын йрвэзина

Пионьэриш сиралты.

Школшш канташ тыгальы.

Кызыт Миту пионьэр,

Вара лиэш комсомл;

Цала халык вэриш пиш.

Паша бштыш тынэлэш.

Вара мбнман Митуна

Кычөн кэрдэш молотым,

У бльымашым тапашна

Тидат бшты самблым.

ВАШТЫЛТЫШ

(Ангалтыш пандын кашмашты).

Пургэчы дияжы, шүмбөлкэ - влэ! Йагда—мошта, кашта—кыда йа-жо вара?!

Мбнь тагынашчэн солаш толтэ-лым-блыы: йараш авли.

Тевэ бнде пашам пбтырдэок уар-ны йуаш солашкы мбрыктышым, шукы сарнышым, шувы колбым, тбшцэ утла сывэн ужым.

Корны шигыбтрак кбннат тупкэ вэлэ ташкалым Кожважышкы мбн шом. Ужам—кооператив лапна кай-эш Пырышым лапашкы; халык шукы, вблныжы тблэцят шукырак, авшты вэлэ цала хадыраков шэр-гырак.—тавакым 7 копек тов вы-жалат, кырасыны—5 кош. тон.

Ти кооперативлэн изиш законым авчыкталаш кэлэш вэжят.

Кожважышты шукок шбм шалгы, сарнальымат Аштавай вэрышкыла колталтышым. Тевэ мбндбрцок ко-лам—магырым йук шакта. Лишкы-рак мбшым—ваштылым йук шакта. Авчэм: имны-влэ ваштылыт, трэдмб машиням авчэн шбндэныт. Маши-нажы лбчбшты магырэн к и а, мбншым ужы дэ сывэвэд бштылыш „хозаэм пиш худа, шкыла, кувшырак шовшы вэрымат бнэж пу ач“ манэш.

Ти хозалан Земуправленьи маши-на-влэ вэрэмашты сурт коргышкы пбтыкташ бшым пүтэ ак вэрд вэжят.

Тбшцэ сарнальымат халашкыла тбшкэ ашкэдым. Корнэм шукок кол-тэ блыы. Ужам—“потэмшты” цуда вбсэ, мбнь турэм шовэв, эдем йылмыдон поналтат: колбнат вара? манйт. Аркы йуаш йаралышты Кыт-кыныр мары-влэ мирски анам тэ-реш пуонколтэват, охсаэшбжы аркым икылышбндэныт, “окускалан” охсап-ты бш ситы, йулдэлит йулдэлит, парным пбрылыт, эчэ йулдэлитат икты вэсын лэпкэ лум лочкат. Мэ по-тэмбш бштышкына халы солашты гыцят бнде лэктын шблнэ, кызы-тат эчэ паштэка дудбтэ вэлэ ши-

эдэлым йук шакта...

Мбннат лүдэн колтышымат, Кыт-кыныр гыц брдышкырак карэм гач мбрыктышым: парным агыл, вуйэт-ымат эчэ йакшар логэр-влэ шырал налыт.

Эх, вуй маклаваэм иярив! Туд мбчкышты бдырал-бдырал колташэт! Ангалтыш панды.

„Райыш ак пбртэн“

Пашыш дон хрэснь Авраам гыц йадбт:

„Мбнман райыш пбртэмэ“, манйт.

— „Тэ пбракан, шоран бльыда ам пбртэ, манэш, ирэ эдем-влэм вэлэ пбрташ лиэш“, манэш.

Тбшакэнок машиньсет тон ашпэт йадбт:

„Бльэ мбнман пбртэмэ“, манйт. — „У. у. нэфты пышан, сбцан бштыла, шылдов, идэйт шалгы“ манэш Авраам.

— „Райышты пол-влэ, пайан йык-влэ, кугижэ-влэ тэ гыцта йбрыт“ манэш. Тидым колын колташат, канцэ-ларист тон тбмдышты толын шагалыт:

„Мэ ирэ бльына, мбнман пбртбдэ ат вэрд“ манйт. — Увэ, тбмдэмат ам пбртэ. Бшкэок пблэдаш—вум пэри райыш пбртэннэ: кугижэ-влэ, кыыз-влэ, пайарны влэ манак вбргэмчы чы-чичэн шбндэнытат шан-ок шбтыкылытыт, ак ситэмбжы эчэ поп-влэ, кбды-тиды ородак-силтэкыш пбзыбрыэн пбрыныт. Кызыт сарна-лэшат вар укэ. Эчэ бнде тбтышты-мы аэроплан дон торгэ вэлэ мугы-рэн каштыт, каранок нэрэв лят.

— Мбнь таландэ мблэндэ вблнок райым бштыш шүдем. Халыкым вэлэ йажонрак тбмдыда. Цилан тымэнь-мбкышты, икканы тор лидэ. Икараш нэшам бштыш тынгалыда, суеун пурь корным лэктыда Пашыш дон хрэснь пбт кычымббшты, мблэн-ды вблнок рай лиэш“, манйт, Ав-раам рай амасам хрп чүчын тб шбндбш. С. Широков

СОЛА УВЭР

Областной суд толын анчэн.

Фэвр. 21 кэчын Областной суд Кож-важ районбшты 2 кого йрв зым су-йэн: иктым 6 иэш, вэсым 3 иэш кы-замалыш шбндэш суйэныт Нини иви бдыр-влэлан шакхрым бштен сифилисым пбжыктэн пүныт бльы. М. И.

„Каракын“ 4-шы номбэрэш си-рым ваштарэш.

Мбнь докэм нэлэш толшы-влэн— „всйэт ак шо“ маным ныгынама-т колтэлэм. 400 грамжы тошты кыр-гыц акат пблдырны, манам 2 кило, 5 кырвэнтэ маныжы, тошты кыр-гыц ик осмушка пбры куштылгы. Вссам мблам алталаш акли, ныгы-намам ам алталы. Товар акым кило дон шбндымы, кило тбрым вэлэ нэлэм.

Пөртныр. Альбинов

Халаштыш азэ пөрт кишэн

Азэ авчым пөрт бнде 5 и годшэн бльы. И гыц ишты ти пөртшш пб-рышты хрэснь йрвэзи-влэат шукэ-мат бнде мары-влэат ти пөртшш кэралжым палэн шовыт. Тиды тб-лык азэ-влэлан пиш кэрал бльш. Кызыт ти пөртшты марын тблык азэ-влэ 57% вэрык бльыт, рушын дэ молыжы 43% бльыт.

Ти азэ авчым пөртшты йрвэзи-влэм йажон авчат, кэрал годым док-тыржат палша. Йрвэзи-влэным шу-кыжын бльымашышты тишты бта-рэныт.

Тбнэ гыныт, бльым вэрыкы 20 кыраватьэш вэлэ бштымат, шукы-жым нэлэш акли. Утым нэлэмкыш бшнымаш йажон авли.

„Сиротинин“.

ЙАДМАШЭШ КЭЛЭСЫМЫ

Йадмаш.

1. Малын вэрэмашты түлэн ат шокты гынь налчым когоэмдат?
2. Малан Цик кантонбштына Сов парт школ дон Сельско-хозяйствен-ной тэхныкумым пбтырэвы?
3. Мбнман Цик кантонбштына цилэжы манбар эдем, ик эдемлэн мблэндэ манбарак вазэш?
4. Мбнман Цик кантонбштына кныга-влэм Центр разрэшэныш пүтэок лэктын кэрдбт ай ак кэр-дэн?

Тьэрэнтэв И. дон Йэфимов.

Рэдакци кэлэсэ:

1. Налогым иктөр тблбтышаш-лэнэн дэ срок эрбимы дон куги-жанышлэн цакын лимашэш налогым уты дон нэптэ ак кэрдэп.
2. Окса шавын смэты извят сов-партшколы дон сэл-хоз. Тэхнику-мым пбтырэвы.
3. Кантонбштына цилэжы 51,510 эдем, хрэсньжы 49,538 эд. Ик хрэ-снь эдемлэн вазэш нбрылывал 0,57 сльина, саран вэр молы 0,18 сэт.
4. Кыныгым, журналым молы лбк-таш лиэш. Окса вэлэш кэлэш.

Ломоносов йадэш: тэхэнь сэм-нбалэн льготы лиэш ай авли? — Атыжы шонты, бдыржы дон кортын бльыт, тонышты вэлэ пашам бштыт, кок эргы 1919 ин йакшар армаш кбнытат, нымахнь увэр укэ.

Рэдакци кэлэсэ: лиэш.

Сауткан мары йадэш: Сауткан сола, Аппатнэлэктэ Анбывуй лош-ты шуды вэр пбсманым кыцэ вэс пачаш бштымблы?

Рэдакци кэлэсэ: вэс пачаш ви-сбктэн пбсманым бштыш лиэш. Шопым зэмотдэлыш сирэн колты-мблы

ГОССЕЛЬСКЛАДЫН ЦИК ХАЛАШТЫШ КАНТОРЖЫ ХРЭСАНЬ-ВЛАЛАН ВБЖАЛА

Сола хозгнлылан кэрал машина-влэм, хадыр-влэм, тблэц пасна оборотный плугы-влэм. Ти хадыр-влэ вэснид за-водбштыш-влэ бльыт

Акшы, Нар. Ком Внуторг шүдымблы шбндымы. Госсельсклад.

КОЗМОДЕМЬЯНСКАЯ РАЙКЭНТОРА Чувашского отделения ГОССЕЛЬСКЛАДОВ НКЗ.

Предлагает крестьянскому населению Сельско-хозяйственные МАШИНЫ и ОРУДИЯ, в отдельности ОБОРОТНЫЕ ПЛУГИ,

заграничных заводов по ЦЕНАМ, установленным Нар. Ком Внуторгом. Госсельсклад.

Государственная Типография № 2 Мариадата в гор. Козмодемьянске ул. Ленина д. № 11

ПОКУПАЕТ СЛИВОЧНОЕ МАСЛО

Потребность около 2-х пудов в месяц Лиц желающих принять на себя поставку просят зайти для переговоров Зав. типографией К. СЕРГЕЕВ